

Publicerad: 29-10-2015

Kenth Häggblom, statistikchef, tel. 25497

Katarina Fellman, direktör, tel. 25492

Kvinnors och mäns villkor i dagens demografiska förändringar

I korthet

I den här bilagan till landskapsregeringens budgetförslag för 2016 beskrivs centrala drag inom befolknings- och inkomstutvecklingen ur ett genusperspektiv.

De senaste decennierna har befolkningen bestått av 400–500 flera kvinnor än män. Under 2000-talet har detta kvinnoöverskott krympt så att det nu bor i stort sett lika många män som kvinnor på Åland. En delförklaring till att kvinnoöverskottet har försvunnit är flyttningen i förhållande till Sverige som under 2000-talet har gett ett överskott på män. Kvinnorna dominerar fortfarande något bland de som är 45 år och äldre, medan männen är fler i de yngre åldersgrupperna.

En tredjedel av befolkningen eller 10 000 personer är födda utanför Åland, 5 500 kvinnor och 4 500 män. Av de inflyttade från Finland är en majoritet kvinnor. Av de som är födda i Västeuropa och Rumänien är flera män, medan kvinnorna är i majoritet bland de asiatiska inflyttarna.

Åland står inför en stor ökning av antalet äldre i och med att stora årskullar uppnår pensionsålder. Sedan år 2000 har antalet män i pensionsålder ökat med 1 000 och kvinnorna i samma ålder med 650. Om man blickar framåt ser man att antalet pensionärer kommer att fortsätta öka. Fram till 2030 kommer de 65 år fyllda kvinnorna att bli 1 300 flera, medan männen beräknas öka med 1 000. Tyngdpunkten när det gäller ökningen av antalet pensionärer kommer att förskjutas till de som är 75 år och äldre.

Ökningen av antalet äldre och de skillnader mellan kön som tillväxten visar har betydelse för behovet av kommunal service. Av de som har fyllt 85 år nyttjar nästan 40 procent av kvinnorna och över 30 procent av männen serviceboende, ålderdomshem eller närståendevård. En tydlig skillnad mellan könen är att en större del av de äldre kvinnorna bor på olika äldreboenden medan männen i högre grad får närståendevård.

Inflyttningen till Åland från länder utanför Norden har varit betydande under 2000-talet. Den främsta orsaken till varför man flyttar till Åland är jobb för männen medan den vanligaste orsaken för kvinnorna är att partnern har anknytning till Åland. Sysselsättningsgraden bland födda utanför Norden är också högre bland männen, 73,3 procent av männen är sysselsatta och 67,3 procent av kvinnorna.

Inflyttade utomnordiska kvinnor framhåller betydelsen av svenska språkkunskaper i högre grad än inflyttade utomnordiska män. Då språket ofta är nyckeln till lyckad etablering i samhället, borde särskild uppmärksamhet läggas på språkkursernas tillgänglighet för inflyttade kvinnor, kvinnorna har i lägre grad möjligheter att få stöd för språkets utveckling genom arbete. Lyckad etablering i arbetslivet minskar även risken för socialt utanförskap och bidrar till ökat deltagande i samhällslivet.

ÅSUBs undersökning av valdeltagandet (2011) visar att andelen röstande i både lagtings- och kommunalvalen var lägre för utomnordiska inflyttade än för hela befolkningen. Inflyttade utomnordiska kvinnor var dock mer aktiva som väljare än inflyttade utomnordiska män.

En analys av det framtida rekryteringsbehovet visar på ett fortsatt behov av inflyttning. Ålands utbildningsutbud sörjer i relativt hög grad för rekryteringsbehovet upp till gymnasienivån. Fram till år 2025 kan en trend skönjas där efterfrågan på utbildade med examen upp till gymnasienivån sakta avtar, medan behovet av högre utbildade ökar. Det här gäller särskilt för yrken som av tradition varit kvinnodominerade. För arbetskraft med den högre utbildningsnivån täcker den lokala utbildningskapaciteten bara 25 till 30 procent av arbetskraftsbehovet, oavsett kön, i slutet av den studerade perioden.

Har då den ökade efterfrågan på yrken som domineras av kvinnor börjat synas i löneutvecklingen? Männen har genomgående högre löner mätt i totalförtjänst än kvinnorna, oberoende av arbetsgivarsektor. De högsta genomsnittliga månadsinkomsterna bland männen år 2014 hade de anställda vid Ålands landskapsregering med 4 192 euro per månad. De lägsta månadsinkomsterna hade de kommunalt anställda kvinnorna med 3 004 euro. De högsta månadsinkomsterna för kvinnor hade de anställda vid landskapsregeringen med 3 409 euro medan de lägsta månadsinkomsterna för männen fanns i den kommunala sektorn, 3 328 euro.

Jämnast var lönerelationerna i den kommunala sektorn där kvinnornas genomsnittliga månadslöner motsvarade 90,3 procent av männens 2014. Störst skillnad var det för de anställda vid landskapsregeringen där kvinnornas genomsnittliga månadslöner endast motsvarade 81,3 procent av männens.

Personer födda i fasta Finland hade betydligt högre löner än personer födda på Åland eller i övriga Norden, både för kvinnor och för män. Lägst genomsnittlig månadslön har de personer som är födda utanför Norden.

Även för de totala inkomsterna efter skatt men före skattefria transfereringar är mönstret det samma. Både för kvinnorna och för männen var medianinkomsterna högst bland de som är födda i Finland och lägst för dem som har födelse land utanför Norden (2012). Dessutom var inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män störst bland personer födda i länder utanför Norden, kvinnornas nettoinkomster uppgick endast till cirka 77 procent av männens i den gruppen. Bland personer födda i Norden utgör kvinnornas andel 83–85 procent av männens nettoinkomster.

Ekonomisk utsatthet är också en könsfråga. Om vi som gräns för låg inkomststandard använder 60 procent av medianinkomsten (netto) samt beaktar hushållets storlek bodde 16,9 procent av kvinnorna och 14,7 procent av männen i hushåll med låg ekonomisk standard 2012. Likaså inom gruppen ensamboende var andelen som levde under gränsen för låg ekonomisk standard större bland kvinnorna (28 procent) än bland männen (22 procent), även om andelen sjunkit bland kvinnorna sen 2004. Störst var skillnaden i åldergruppen 70 år och äldre. Gruppen ensamboende äldre kvinnor är således, trots att utvecklingen gått i rätt riktning, en grupp där relativt många riskerar att drabbas av ekonomisk utsatthet.

1. Uppdrag, avgränsningar och förklaringar

ÅSUB har på uppdrag av landskapsregeringen sammanställt en bilaga till landskapets budget för 2016 med statistik som belyser skillnader mellan kvinnors och mäns livsvillkor. Det är nu femte gången ett sådant budgetunderlag med könsuppdelad statistik har tagits fram av ÅSUB.

Tidigare har tyngdpunkten legat på ekonomi, arbetsliv, hälsa och livsstil. Den här gången har uppgifter och statistik rörande integration och demografiska förändringar satts i fokus. Siffrorna belyser befolkningens sammansättning och de förändringar som åldersstrukturen och flyttningsrörelsen både inom och utom Åland medför, liksom tillhörande integrationsutmaningar. Ytterligare behandlas ekonomiska förhållanden som framgår av statistik om löner och inkomstfördelning.

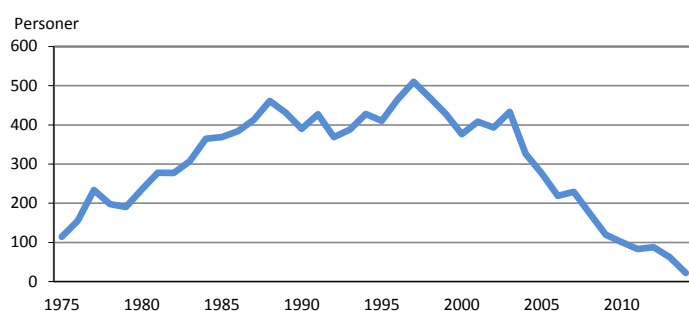
Källorna för uppgifterna är i huvudsak ÅSUBs statistik och utredningar men också annat material har använts, vilket framgår vid respektive tabell och figur. Varje avsnitt i rapporten grundar sig på unika bearbetningar av data från nyligen publicerade statistikrapporter och utredningsprojekt. Statistik gäller hela Åland om inte annat sägs, vissa uppgifter presenteras också efter region. Ett streck (-) i en tabell används för att beteckna exakt noll enheter. Två punkter (..) anger att uppgifter saknas, är för få till antalet eller för osäkra för att kunna visas.

ÅSUBs personal står gärna till tjänst med upplysningar om informationen i rapporten. Mera uppgifter om de aktuella statistikområdena finns på ÅSUBs hemsida (www.asub.ax) och i ÅSUBs publikationer. På hemsidans temaingång Kvinnor och Män samt i publikationen På tal om jämställdhet ligger fokus också helt på könsuppdelade fakta.

2. Demografisk utveckling

De senaste decennierna har befolkningen bestått av 400–500 flera kvinnor än män. Under 2000-talet har detta kvinnoöverskott krympt så att det nu bor i stort sett lika många män som kvinnor på Åland. En förklaring till att kvinnoöverskottet har försvunnit är flyttningen i förhållande till Sverige som under 2000-talet har gett ett överskott på 300 män och ett underskott på 100 kvinnor samt också att flera kvinnor än män har avlidit.

Figur 1. Kvinnoöverskott i befolkningen 1975–2014

Källa. ÅSUB Befolkning

Kvinnomajoritet bland äldre och i Mariehamn

Könsstrukturen varierar mellan olika åldergrupper. Från 45 år och uppåt är kvinnorna 600 flera än männen, medan ett motsvande överskott av män och pojkar finns i de yngre åldersgrupperna. Viktiga faktorer bakom detta förhållande är att det föds flera pojkar än flickor och att kvinnor i genomsnitt lever längre än män.

Tabell 1. Invånare efter region, kön och ålder 31.12.2014

	Antal					Procent				
	Totalt	0-19	20-39	40-64	65+	Totalt	0-19	20-39	40-64	65+
Åland	28 916	6 385	6 649	9 983	5 899	100	22	23	35	20
Kvinnor	14 469	3 081	3 150	5 115	3 123	100	21	22	35	22
Män	14 447	3 304	3 499	4 868	2 776	100	23	24	34	19
Mariehamn	11 480	2 288	2 959	3 810	2 423	100	20	26	33	21
Kvinnor	5 960	1 140	1 389	2 061	1 370	100	19	23	35	23
Män	5 520	1 148	1 570	1 749	1 053	100	21	28	32	19
Landsbygden	15 273	3 755	3 323	5 371	2 824	100	25	22	35	18
Kvinnor	7 500	1 784	1 614	2 662	1 440	100	24	22	35	19
Män	7 773	1 971	1 709	2 709	1 384	100	25	22	35	18
Skärgården	2 163	342	367	802	652	100	16	17	37	30
Kvinnor	1 009	157	147	392	313	100	16	15	39	31
Män	1 154	185	220	410	339	100	16	19	36	29

Källa. ÅSUB Befolkning

Också regionalt varierar befolkningens sammansättning vad gäller kön. I Mariehamn bor det 440 flera kvinnor än män, medan landsbygden och skärgården

har ett flertal av män på 270 respektive 140 personer. Dessa regionala skillnader finns också om man ser bara på befolkningen i åldrarna 20–64 år. I skärgården och på landsbygden är det främst i de allra äldsta åldersgrupperna som det finns en kvinnomajoritet medan det i staden är bara i åldrarna 20–34 år som det finns ett nämnvärt överskott av män.

Tusen flera kvinnor än män bland de som är födda utanför Åland

En tredjedel av befolkningen eller 10 000 personer är födda utanför Åland, 5 500 kvinnor och 4 500 män. Av de inflyttade från Finland är en majoritet kvinnor, medan ett mindre överskott av män finns bland de som är födda i Sverige. Invånarna med utomnordiskt ursprung har en jämn könsfördelning men skillnader finns mellan olika födelseländer. Av de som är födda i Västeuropa och Rumänien är flera män, medan kvinnorna är i majoritet bland de asiatiska inflyttarna. Bland de infödda ålänningarna finns nästan 1 000 fler män än kvinnor.

Tabell 2. Befolkning efter födelseort och kön 2014

Födelseort	Antal		Procent		Könsfördelning, procent	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Totalt	14 469	14 447	100	100	50	50
Åland	8 942	9 872	62	68	48	52
Finland	3 337	2 261	23	16	60	40
Sverige och övr. Norden	1 163	1 293	8	9	47	53
Utom Norden	946	956	7	7	50	50
Okänt	81	65	1	0	55	45

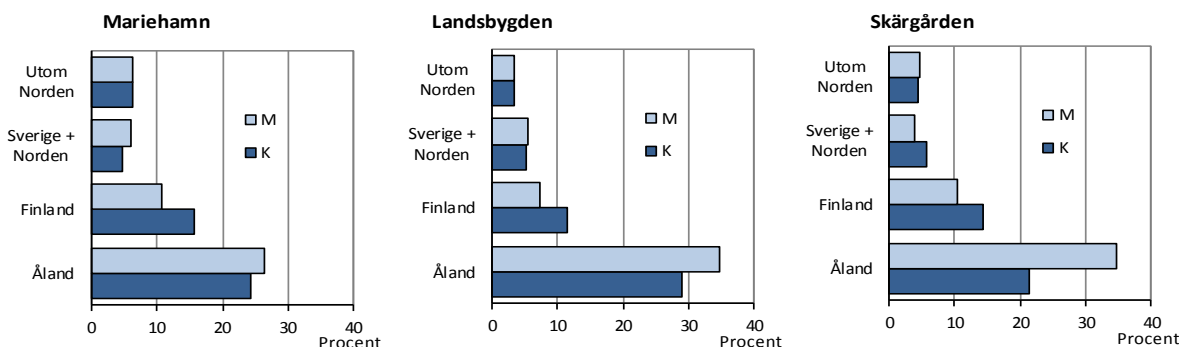
Källa. ÅSUB Befolkning

Alla regioner har ett betydande inslag av kvinnor och män födda utanför Åland

Följande diagram visar regionernas befolkning i arbetsför ålder fördelad på kön och födelseort. Barn och unga är i stor utsträckning födda på Åland och i sin nuvarande hemkommun, varför det är av större intresse att studera de vuxna för att se hur flyttningen har påverkat befolkningens sammansättning. Procenterna visar andel av totalbefolkningen i åldrarna 20–64 år.

Majoriteten av män bland personer födda på Åland märks i alla regioner, men mest markant i skärgården. Bland de inflyttade från Sverige är det bara i Mariehamn som de flesta är män, medan kvinnorna är flera i skärgården och könsfördelningen är jämn på landsbygden. I skärgården och Mariehamn är drygt hälften av kvinnorna i arbetsför ålder födda utanför Åland, medan andelen på landsbygden är 40 procent. För männens del är 45 procent av 20–64-åringarna i Mariehamn inflyttade och i skärgården och på landsbygden runt en tredjedel. Av männen i arbetsför ålder i skärgården är närmare hälften födda i den nuvarande hemkommunen. På landsbygden och i Mariehamn är motsvarande andel runt 30 procent. För kvinnorna är siffrorna lägre. Av kvinnorna i aktiv ålder i skärgården är knappt 30 procent födda i hemkommunen, i Mariehamn 25 och på landsbygden under 20.

Figur 2. Invånare 20–64 år efter födelseort och kön 2014

Källa. ÅSUB Befolkning

Jämn könsfördelning bland de inflyttade i alla regioner

Inflyttningen till Åland som är i storleksordningen 900 personer per år har stor betydelse för befolkningens utveckling och sammansättning och kommer alla regioner till godo. Under de tre senaste åren som visas summerade i tabellen har könsfördelningen varit rätt jämn bland de inflyttade, som omfattar såväl återflyttare som personer födda utanför Åland.

Tabell 3. Inflyttade till Åland 2012–2014 efter region kön och utflyttningsland

Region Kön	Utflyttningsland			
	Totalt	Finland	Sverige + övr. Norden	Utom Norden
Åland	2 685	1 025	1 164	496
Kvinnor	1 369	523	592	254
Män	1 316	502	572	242
Mariehamn	1 490	634	641	215
Kvinnor	758	314	330	114
Män	732	320	311	101
Landsbygden	963	301	439	223
Kvinnor	499	165	221	113
Män	464	136	218	110
Skärgården	232	90	84	58
Kvinnor	112	44	41	27
Män	120	46	43	31

Källa. ÅSUB Befolkning

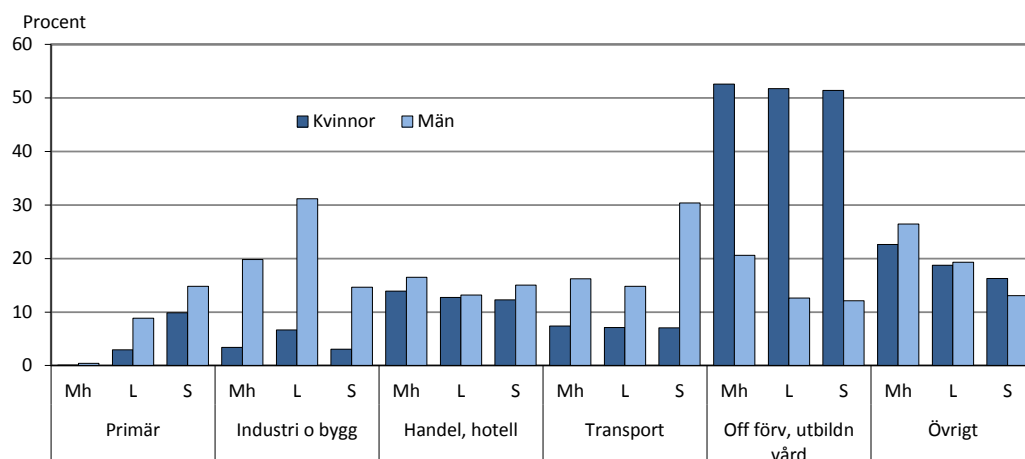
Mariehamn har under 2012–2014 tagit emot drygt 750 inflyttade kvinnor och nästan lika många män. Landsbygdskommunerna har sammanlagt fått 500 inflyttade kvinnor och något färre män. I skärgården har inflyttningen från andra ställen än Åland gett något flera män än kvinnor, 120 respektive 110. För landsbygden och skärgården har inflyttningen av såväl kvinnor som män från utomnordiska länder stått för en större del av den externa inflyttningen än i Mariehamn.

Offentliga tjänster sysselsätter hälften av kvinnorna i alla regioner

När det gäller arbetsmarknaden finns det såväl likheter som olikheter både mellan könen och mellan regionerna. Primärnäringarnas andel av sysselsättningen är större i skärgården än på landsbygden för både kvinnor och män, men nästan obefintlig i Mariehamn. Andelen sysselsatta inom industri- och byggsektorn är större på landsbygden än i de övriga regionerna. Också det gäller båda könen även om sektorn som helhet sysselsätter fem gånger flera män än kvinnor.

I övrigt är kvinnornas fördelning på näringsgren ganska likartad i alla tre regioner. Hälften av kvinnorna arbetar inom offentlig förvaltning, utbildning och vård. För männens del noterar man speciellt den höga andelen för transportsektorn i skärgården och att offentliga tjänster sysselsätter en större del av männen i staden än i övriga regioner.

Figur 3. Sysselsatta efter region och näringsgren och kön 2012

Not. Mh = Mariehamn, L = Landsbygden, S = Skärgården
Källa. ÅSUB Befolkning

Männen ökar mera än kvinnorna bland de äldre

Åland står inför en stor ökning av antalet äldre. De 65 år fyllda blir nu ett par hundra flera varje år i och med att stora årskullar om 400 personer uppnår pensionsålder. Sedan år 2000 har antalet män i pensionsålder ökat med 1 000 och kvinnorna i samma ålder med 650. Antalet 65 år fyllda män har ökat i alla regioner under 2000-talet. För kvinnorna har ökningen skett i Mariehamn och på landsbygden, medan antalet har varit oförändrat i skärgården.

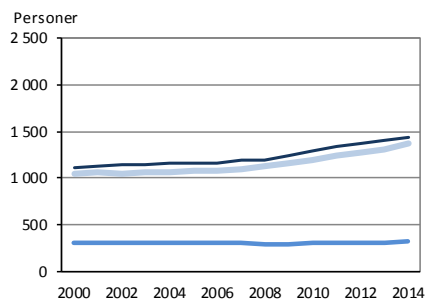
Om man blickar framåt, ser man att antalet pensionärer kommer att fortsätta öka. Fram till 2030 kommer de 65 år fyllda kvinnorna att bli 1 300 flera, medan männen beräknas öka med 1 000.

ÅSUB har tagit fram tre alternativa scenarier för befolkningsutvecklingen i de åländska kommunerna fram till år 2030, varav ett baseras på snabb ekonomisk tillväxt och ett på avmattning i ekonomin. I denna sammanställning redovisas

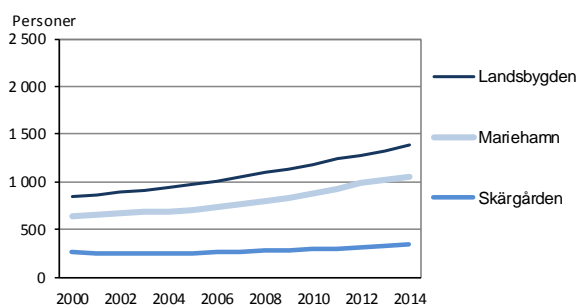
uppgifter från det tredje alternativet, basscenariot, som motsvarar en trendmässig utveckling.

Figur 4. Befolkningsutveckling 2000–2014 samt prognos 2015–2030, 65 år och äldre

Kvinnor 65 år och äldre efter region

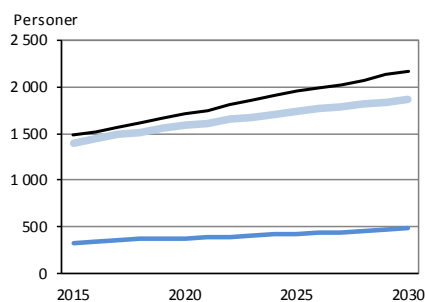

Män 65 år och äldre efter region

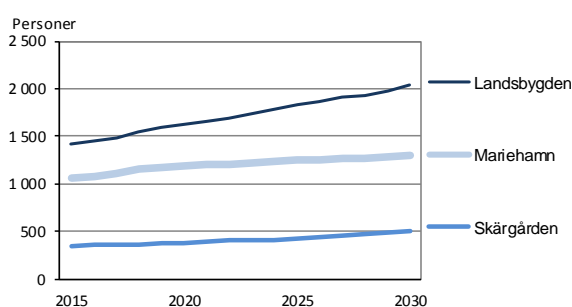

Prognoser 2015–2030

Kvinnor 65 år och äldre efter region

Män 65 år och äldre efter region

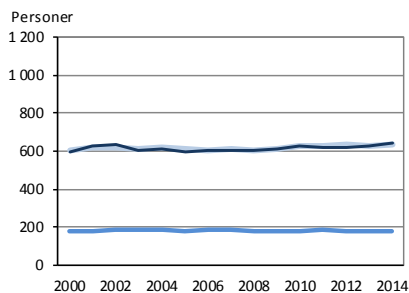
Det är främst de yngre pensionärerna som blir flera nu. De som har fyllt 75 har hittills ökat rätt måttligt, 250 män och 70 kvinnor under 2000-talet. Antalet kvinnor har varit rätt stabilt i alla regioner medan männen har ökat främst i Mariehamn och på landsbygden. Intressant är att notera att det finns lika många 75-åriga eller äldre kvinnor i Mariehamn som på landsbygden trots att landsbygdens totalbefolkning är betydligt större.

Tyngdpunkten när det gäller ökningen av antalet pensionärer kommer dock att förskjutas till de som är 75 år och äldre, och en större ökning av denna grupp kan väntas under 2020-talet. Fram till 2030 beräknas 75 år fyllda kvinnorna att öka med 1 000 personer och männen i samma åldersgrupp med 900 personer.

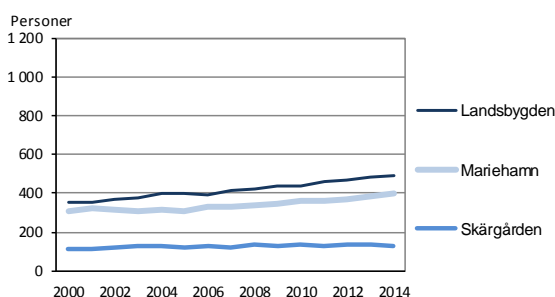
På landsbygden väntas enligt denna prognos såväl de 75 år fyllda kvinnorna som männen bli 500 flera under de närmaste 15 åren. I Mariehamn blir ökningen för kvinnorna 450 och för männen knappt 300. I skärgården beräknas de 75 år fyllda männen öka med 120 och kvinnorna med 90 personer.

Figur 5. Befolkningsutveckling 2000–2014 samt prognos 2015–2030, 75 år och äldre

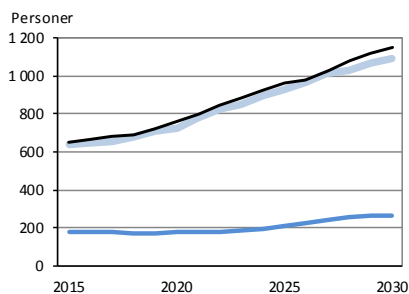
Kvinnor 75 år och äldre efter region

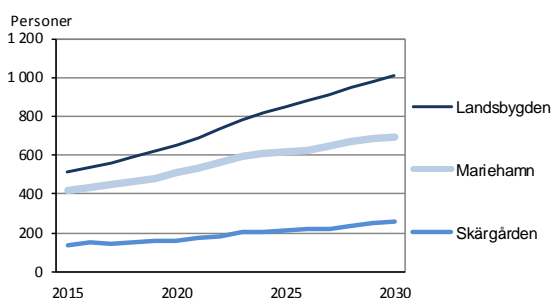
Män 75 år och äldre efter region

Kvinnor 75 år och äldre efter region

Män 75 år och äldre efter region

Källa. ÅSUB Befolkning

Pensionärernas fördelning på ålder och kön påverkar servicebehovet

Ökningen av antalet äldre och de skillnader mellan kön och regioner som tillväxten visar har betydelse för behovet av kommunal service. Av 65–74-åringarna är det bara ett par procent av såväl kvinnor som män som utnyttjar serviceboende, ålderdomshem eller närståendevård. I åldersgruppen 75–84 år är andelen omkring tio procent för båda könen. Av de som har fyllt 85 får nästan 40 procent av kvinnorna och över 30 procent av männen någon av dessa serviceformer. En tydlig skillnad mellan könen är att en betydligt större del av de äldre kvinnorna bor på servicehus eller ålderdomshem medan männen i högre grad får närståendevård. Detta kan också relateras till skillnader i livssituation. Majoriteten av de äldre männen är gifta, medan de flesta av kvinnorna är änkor.

3. Inflyttade med ursprung utanför Norden

Antalet personer som flyttar till Åland från länder utanför Norden har ökat

markant under 2000-talet. I landskapsregeringens program för integrationsfrämjande 2012-2015 beskrivs ett inkluderande samhälle som jämlikt och jämställt med respekt och samförstånd rådande mellan inflyttade och redan bosatta ålänningar. De möjligheter som inflyttade har till deltagande och delaktighet i samhället kan dock variera, och i Sverige har en undersökning visat att speciellt nyanlända kvinnor ofta får bristfälligt med stöd för etablering i samhället (SOU 2012:69). Extra uppmärksamhet borde därmed läggas på könsskillnader i de förutsättningar, villkor och behov som finns för lyckad integration.

Nedan ges en analys av könsskillnader i de integrationsfrågor som uppfattas som viktiga bland inflyttade på Åland. Resultaten grundar sig på materialet som ÅSUB samlade år 2014 för en enkätundersökning som var riktad till inflyttade med sitt ursprung utanför Norden och med annat språk än svenska som modersmål (ÅSUB Rapport 2014:9). Studiens huvudsakliga syfte var att kartlägga den utomnordiska inflyttargruppens situation och möjligheter att integreras och aktivt delta i det åländska samhällslivet. Alla gruppsskillnader som presenteras i texten är statistiskt signifikanta ($p \leq .05$). I jämförelser mellan kvinnor och män har viktade svar använts, eftersom svaren då blir mer representativa för hela målgruppen. Då man endast har analyserat kvinnornas svar har oviktade värden använts.

Utomnordiska inflyttade på Åland

Undersökningens urval bestod av 1 354 personer i åldern 18-75 år, vilket var detsamma som den aktuella målpopulationen. Det slutliga materialet omfattade 571 svar (334 kvinnor och 237 män), vilket gav en svarsprocent på 42 procent. Totalt fanns det 1 605 utomnordiska inflyttade på Åland (se tabell 4).

Tabell 4. Födda utanför Norden efter kön och födelseort 2013, antal och procent

	Båda könen	Kvinnor	Män
Hela befolkningen	28 666	14 364	14 302
Födda utanför Norden*	1 605	802	803
Baltikum	444	225	219
Övriga Europa	670	299	371
Asien	377	230	147
Övriga världen	114	48	66
Andel av hela befolkningen, procent	5,6	5,6	5,6
Baltikum	1,5	1,6	1,5
Övriga Europa	2,3	2,1	2,6
Asien	1,3	1,6	1,0
Övriga världen	0,4	0,3	0,5

*= som inte har svenska som modersmål

Källa: ÅSUB Rapport 2014:9

Respondenterna hade olika bakgrund. Den främsta orsaken till flytten bland kvinnor var partners anknnytning till Åland (40 procent), medan arbete var den främsta orsaken till flytten till Åland bland män (58 procent). Även efter inflyttningen skilde sig inflyttade kvinnor och män när det gäller arbete: mindre än hälften av kvinnorna (43 procent) var heltidsanställda jämfört med över hälften av männen (56 procent). Inflyttade kvinnor var även oftare utanför arbetslivet än män,

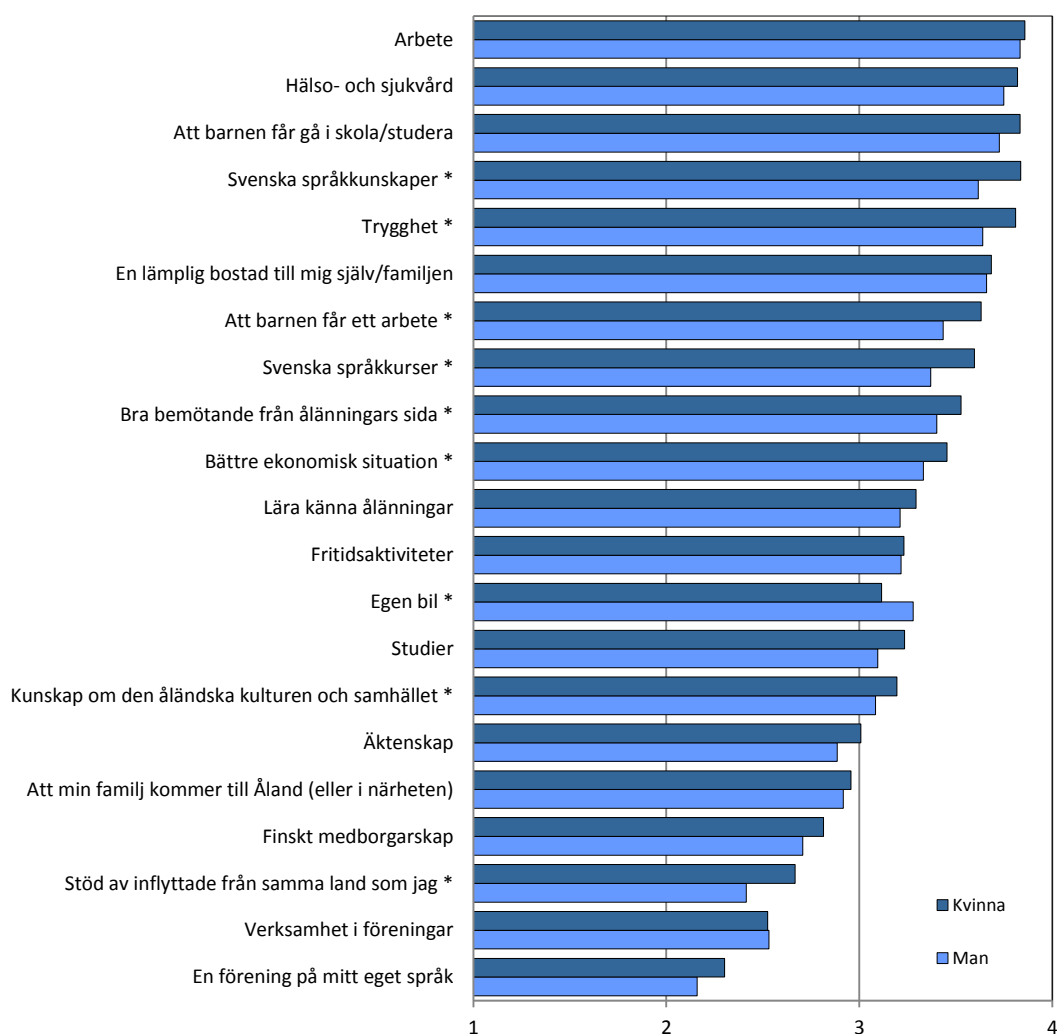
bland annat på grund av att kvinnorna var hemma med barnen eller studerade. Arbetslösheten bland alla utlänningar på Åland steg från 6,3 procent till 12,2 procent från början av året 2009 till maj 2015 (Arbets- och näringsministeriet, 2013). Under samma period steg den totala arbetslösheten för befolkningen på Åland från 2,7 procent till 3,7 procent (ÅSUB Databaser).

För inflyttade kvinnor är språkfärdigheter och trygghetsaspekter viktiga

Den viktigaste aspekten vid integration för inflyttade utomnordiska kvinnor och män är arbete (*figur 6*). Vissa könsskillnader fanns dock beträffande synen på språkets betydelse och trygghetsaspekter, inflyttade kvinnor lyfter fram vikten av ekonomisk och social integration starkare jämfört med inflyttade män.

För inflyttade utomnordiska kvinnor är svenska språkkunskaper och -kurser viktigare än för inflyttade utomnordiska män. Då språket ofta ses som nyckeln till lyckad etablering i samhället, borde specifik uppmärksamhet läggas på språkkursernas tillgänglighet för inflyttade kvinnor, eftersom dessa kvinnor inte alltid har möjligheter att få stöd för det svenska språkets utveckling genom arbete. Dessutom uppskattar inflyttade kvinnor tryggheten som en viktig aspekt för lyckad integration på Åland. Nästan alla respondenter (97 procent) upplever dock att de känner sig trygga eller ganska trygga på Åland.

Även ekonomiska aspekter vid integration är till vissa delar viktigare för inflyttade kvinnor än för inflyttade män. Inflyttade kvinnor uppskattar sina barns möjligheter att få arbete samt värderar den ekonomiska situationen högre än män, medan inflyttade män som bor i skärgården värderar egen bil som en viktig del av lyckad integration.

Figur 6. Vikten av integrationsaspekter efter kön

Not:* = statistiskt signifikant skillnad beroende på kön. Skala 1-4 (1 = inte alls viktigt... 4 = mycket viktigt)
 Källa: ÅSUB

Slutligen är frågorna kring det sociala sammanhanget viktiga för inflyttade kvinnor. Bra bemötande från ålänningars sida, stöd av inflyttade från samma land samt kunskap om den åländska kulturen och samhället fungerar som viktiga sociala aspekter för lyckad integration. För de inflyttade kvinnorna, som i lägre grad än männen är etablerade i arbetslivet, finns det risk att bli utanför sådana nätverk som upplevs som viktiga för lyckad social integration.¹

¹ Svenska språkkunskaper: $t(474) = 4.80, p < .001$; Svenska språkkurser: $t(521) = 3.59, p < .001$; Bättre ekonomisk situation: $t(539) = 2.05, p = .041$; Kunskap om den åländska kulturen och samhället: $t(534) = 2.00, p = .046$; Att barnen får ett arbete: $t(449) = 2.60, p = .010$; Bra bemötande från ålänningars sida: $t(495) = 2.29, p = .023$; Trygghet: $t(481) = 3.80, p < .001$; Stöd av inflyttade från samma land som jag: $t(507) = 2.86, p = .004$; Egen bil: $t(528) = -2.21, p = .028$.

Inflyttade utomnordiska kvinnor är inte en enhetlig grupp

Eftersom inflyttade utomnordiska kvinnor upplever flera av integrationsaspekterna viktigare än inflyttade utomnordiska män, och då tidigare undersökningar har visat att inflyttade kvinnor har svårare att etablera sig i samhället än män, fokuseras nedan enbart på de kvinnor som svarat i undersökningen. Att inflyttade kvinnors etablering i arbetslivet skiljer sig från motsvarande nordiskfödda befolkning på Åland blir synligt i sysselsättningsgraden, som för inflyttade utomnordiska kvinnor är lägre jämfört med alla kvinnor i motsvarande ålder på Åland (*tabell 5*).

Jämförelsevis kan konstateras att den totala sysselsättningsgraden år 2012 i åldersgruppen 15–64 år var 69,4 procent i Finland (för kvinnor 68,2 procent; för män 70,5 procent) och 73,8 procent i Sverige (för kvinnor 71,8 procent; för män 75,6 procent) (Eurostat, 2012).

Tabell 5. Sysselsättningsgrad 2012 efter födelseort kön och ålder, procent

	Båda könen	Kvinnor	Män	Antal sysselsatta, båda könen
Hela befolkningen (16-64 år)	75,9	77,8	73,9	13 644
Födda utanför Norden*	70,3	67,3	73,3	910
Baltikum	74,2	66,8	82,2	262
Övriga Europa	71,8	69,5	73,5	392
Asien	67,5	67,4	67,8	204
Övriga världen	55,9	56,4	55,6	52

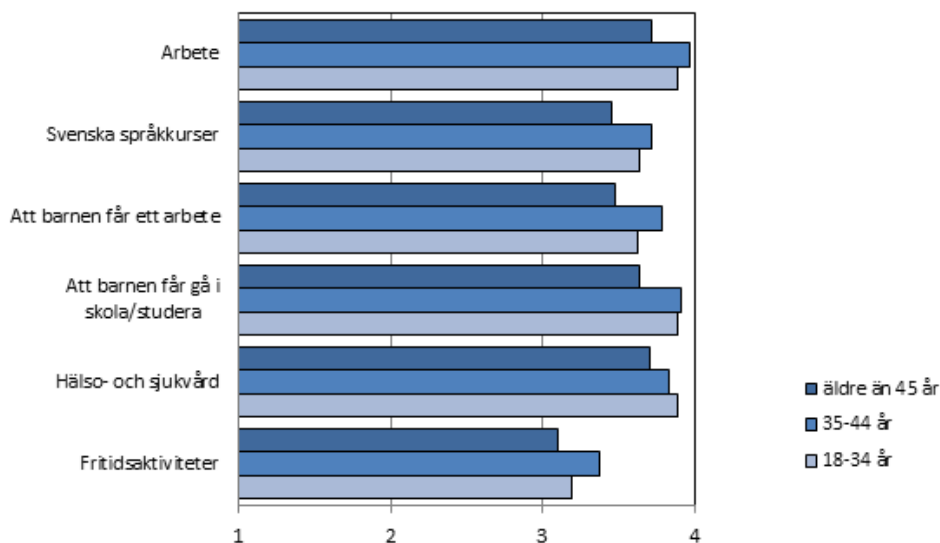
Not:* = annat språk än svenska som modersmål

Källa: Sysselsättningsregistret

De svar som inflyttade utomnordiska kvinnor anger som de viktigaste integrationsaspekterna varierar delvis beroende på åldern och antalet år som personen har varit bosatt på Åland. Resultaten i åldersgrupperna 18–34 år, 35–44 år samt 45 år och äldre visar att för äldre kvinnor är arbete, svenska språkkurser samt barns möjligheter att få arbete/gå i skolan/studera mindre viktiga för lyckad integration än för de yngre. Likaså minskar vikten av hälso- och sjukvård för lyckad integration med åldern bland inflyttade utomnordiska kvinnor. Däremot är fritidsaktiviteter allra viktigaste för inflyttade kvinnor i åldersgruppen 35–44 (*figur 7*).²

² Arbete: $F(2,315) = 7.06, p = .001$; Svenska språkkurser: $F(2,308) = 3.48, p = .032$; Att barnen får ett arbete: $F(2,269) = 3.46, p = .033$; Att barnen får gå i skola/studera: $F(2,289) = 5.79, p = .003$; Hälso- och sjukvård: $t(2,315) = 3.42, p = .034$; Fritidsaktiviteter: $t(2,316) = 3.44, p = .033$.

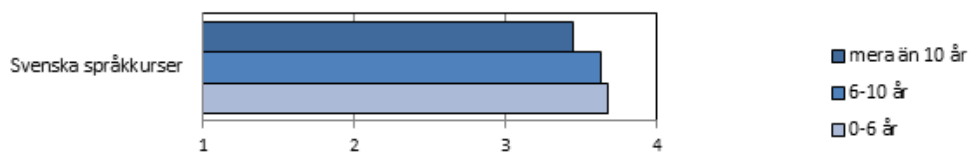
Figur 7. Skillnader i vikten av integrationsaspekter hos inflyttade utomnordiskkvinnor i olika åldrar

Källa: ÅSUB

Inflyttade utomnordiska kvinnor svarar olika beroende på tiden som man har varit bosatt på Åland, men detta endast på en punkt. Resultaten för de kvinnor som har varit bosatta en kort tid (0-6 år), medellång tid (6-10 år) och längre tid (10 år eller mera) på Åland visar att ju längre man varit bosatt på Åland desto mindre viktiga upplevs svenska språkkurser (*figur 8*).³

Figur 8. Skillnader i vikten av svenska språkkurser hos inflyttade kvinnor efter antalet år man bott på Åland

Källa: ÅSUB

Allt som allt kan konstateras att då det gäller vikten av olika integrationsaspekter hos inflyttade utomnordiska kvinnor verkar skillnader uppstå först och främst för olika åldersgrupper, även om dessa skillnader i verkligheten kan vara relativt marginella. Med tanke på integration borde dock uppmärksamhet läggas på de eventuellt varierande behov som inflyttade kvinnor i olika åldrar har för en lyckad integration på Åland.

³ Svenska språkkurser: $F(2,306) = 3.21, p = .042$.

Lyckad integration ger stöd till deltagande i samhällslivet

I integrationsarbete är det viktigt att understryka att inflyttade inte är en homogen grupp utan består av individer med varierande behov. Då tidiga insatser ökar sannolikheten för den inflyttade att bli etablerad på arbetsmarknaden betydligt (SOU 2012:69), är det viktigt att integrationsåtgärderna introduceras snabbt och på ett strukturerat sätt. Eftersom en större del av de inflyttade utomnordiska kvinnorna studerar eller är utanför arbetslivet jämfört med inflyttade utomnordiska män, borde åtgärderna vara inriktade på att effektivt fånga upp och erbjuda möjligheter för integration även för dessa kvinnor.

Lyckad etablering i arbetslivet minskar även risken för socialt utanförskap och bidrar i bästa fall till ökat deltagande i samhällslivet (SOU 2012:69). ÅSUBs undersökning av valdeltagandet visar att andelen röstande i både lagtings- och kommunalvalen är lägre för utomnordiska inflyttade än för hela befolkningen (*tabell 6 och 7*). Inflyttade utomnordiska kvinnor har dock varit mer aktiva som väljare jämfört med inflyttade utomnordiska män.

Tabell 6. Valdeltagande i lagtingsvalet 2011 efter födelseort och kön

	Båda könen	Kvinnor	Män	Antal röstberättigade, båda könen
Hela befolkningen	66,9	69,0	64,7	19 973
Födda utanför Norden*	59,7	61,9	57,1	119
Baltikum	75,0	75,0	-	4
Övriga Europa	71,9	70,0	74,1	57
Asien	40,5	45,8	33,3	42
Övriga världen	62,5	80,0	54,5	16

Not:* = annat språk än svenska som modersmål

Källa: ÅSUB Översikter och indikatorer 2015:2

Tabell 7. Valdeltagande i kommunalvalet 2011 efter födelseort och kön

	Båda könen	Kvinnor	Män	Antal röstberättigade, båda könen
Hela befolkningen	64,3	66,7	61,8	22 214
Födda utanför Norden*	27,2	31,0	23,5	1 088
Baltikum	16,0	21,7	10,1	281
Övriga Europa	32,6	36,2	29,9	426
Asien	27,8	30,3	24,6	291
Övriga världen	34,4	42,9	27,1	90

Not:* = annat språk än svenska som modersmål

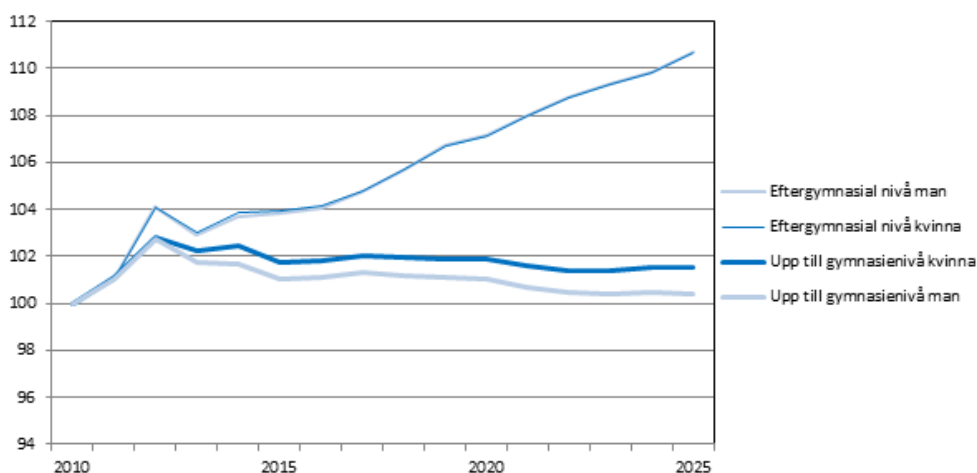
Källa: ÅSUB Översikter och indikatorer 2015:2

4. Avgångar från arbetsmarknaden och framtida rekryteringsbehov

Pensionsavgångarna på den åländska arbetsmarknaden har ökat de senaste åren och många flyttar till Åland med arbete som främsta syfte. I ÅSUBs rapport "Utbildningsbehov och arbetsmarknad 2025" (Rapport 2013:4) beräknades utvecklingen av det framtida kompetens- och arbetskraftsbehovet inom olika branscher och utbildningsnivåer utgående från tre framtidsscenarier fram till år 2025. Det s.k. Basscenariot, utgick från att utvecklingen fortsätter i ungefär samma riktning och i samma takt som under det senaste decenniet. Här antas att nyckelfaktorer som flyttningsrörelsen, pensionsåldern och produktivitetsutvecklingen fortsätter enligt nuvarande trender fram till år 2025. De två andra scenarierna representerar dels en mera positiv tillväxt och utveckling av arbetsmarknaden, dels en försiktigare trend jämfört med basscenariot. Nedan presenteras några resultat för Basscenariot.

Arbetskraftsefterfrågan ser ut att utvecklas relativt långsamt under de kommande åren, men om vi delar upp efterfrågan enligt kön och utbildningsnivå ser vi att arbetskraft med högre utbildningsnivå tenderar att möta en högre efterfrågan. Skillnaden för män och kvinnor med högre utbildning ser enligt framskrivningen ut att inte vara betydande alls, medan det finns en mindre skillnad mellan mans- respektive kvinnodominerade yrken på lägre utbildningsnivå.

Figur 9. Arbetskraftsefterfrågan efter kön och utbildningsnivå, index år 2010 = 100

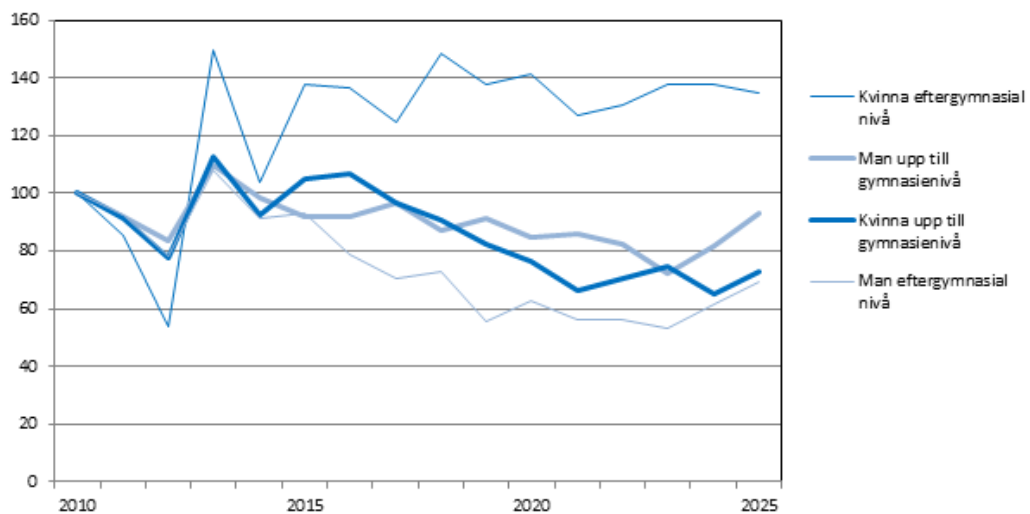

Källa: ÅSUB, modellberäkningar, se Rapport 2013:4.

Fler högutbildade kvinnor på väg att lämna arbetsmarknaden

Antalet avgångar från arbetsmarknaden visar en större variation efter kön och utbildningsnivå. Kvinnornas avgångar växer betydligt bland högutbildade, medan männens och lågutbildade kvinnornas avgångar varierar mindre över tiden. Den ojämna åldersprofilen kan vara en viktig bakomliggande faktor för variationen i kvinnornas avgångar i yrken med högre utbildningskrav där kvinnornas andel har ökat under de senaste decennierna.

Figur 10. Avgångar från arbetsmarknaden efter kön och utbildningsnivå, index år 2010 = 100

Källa: ÅSUB, modellberäkningar, se Rapport 2013:4.

Sjunkande rekryteringsbehov inom yrken med lägre utbildningsnivå

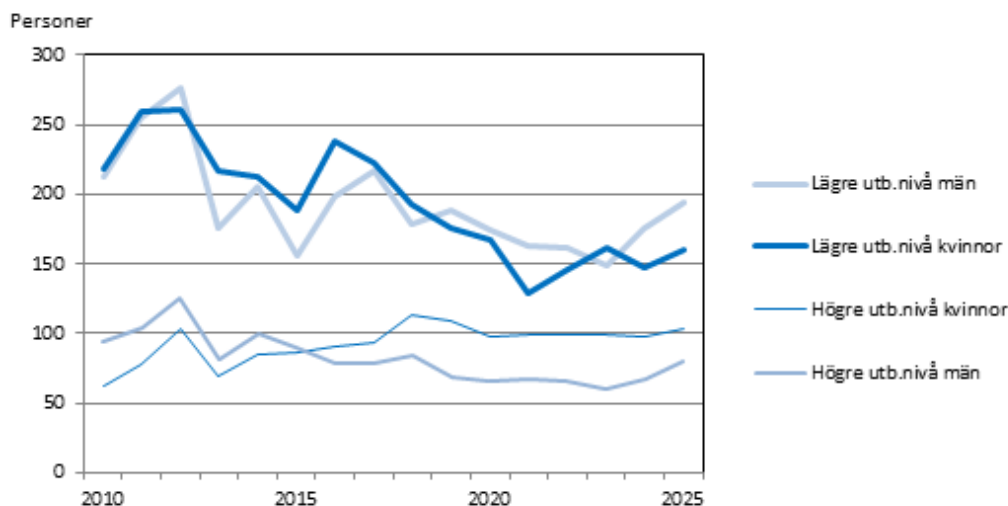
Rekryteringsbehovet definieras här som summan av tillväxten i antalet arbetsplatser och antalet avgångar från arbetsmarknaden. Det är viktigt att notera att de rekryteringssiffror som presenteras nedan inte beaktar den rörlighet som beror på att man byter jobb (men ändå kvarstår på arbetsmarknaden). Det faktiska (brutto-) rekryteringsbehovet blir därför betydligt större än vad som ovanstående definition av (netto-) rekryteringsbehovet ger vid handen.

Rekryteringsbehovet fördelas i rapporten enligt kön med hjälp av ett antagande om att könsfördelningen i arbetskraftsefterfrågan förblir densamma i varje kombination av yrkeskategori, utbildningsnivå, utbildningsområde och bransch, trots att strukturen långsamt förändras över tid. Om ekonomins struktur förändras bidrar det till förändringar i rekryteringsbehovet. En ojämna åldersprofil inom grupper av sysselsatta leder även den till variationer i rekryteringsbehovet.

I figur 11 nedan redovisas rekryteringsbehovet under Basscenariot enligt utbildningsnivå och kön i antalet personer, inte i form av index som de tidigare bilderna. Vi ser här att rekryteringsbehovet av arbetskraft med lägre utbildning

(upp till gymnasienivå) sjunker trendmässigt för båda könen, men den stiger igen mot slutet av perioden, särskilt för "manliga" yrken. Rekryteringsbehovet för arbetskraft med den högre - eftergymnasiala - utbildningen är mer fokuserat på de yrken som idag har kvinnodominans.

Figur 11. Rekryteringsbehovet efter utbildningsnivå och kön, personer

Källa: ÅSUB, modellberäkningar, se Rapport 2013:4.

Fortsatt behov av inflyttade med eftergymnasial utbildning

Rekryteringsbehovet kan tillfredsställas på två huvudsakliga sätt, nämligen genom utbildning av nya arbetstagare eller genom flyttningsrörelsen. ÅSUBs studie (2013:4) visar att dagens åländska utbildningskapacitet i stort sett täcker in behoven upp till gymnasienivån. För arbetskraften med den högre utbildningsnivån är situationen närmast den omvända. Här täcker den lokala utbildningskapaciteten, oavsett scenario och kön, bara 25 till 30 procent av arbetskraftsbehovet i slutet av den studerade perioden.

Flyttningsrörelsen kommer således att fortsätta att ha en stor betydelse för Åland. Utfallet av samtliga scenarier visar att en väl fungerande arbetsmarknad – särskilt vad gäller högre utbildad arbetskraft – är beroende av fortsatt nettoinflyttning. Flyttningsrörelsen fungerar som en "arbetsmarknadsbuffert" där variationerna i flyttvolymen minskar de konjunkturbetingade fluktuationerna inom såväl arbetskraftsefterfrågan som inom det åländska utbildningssystemet.

5. Lönestatistik ur ett könsperspektiv

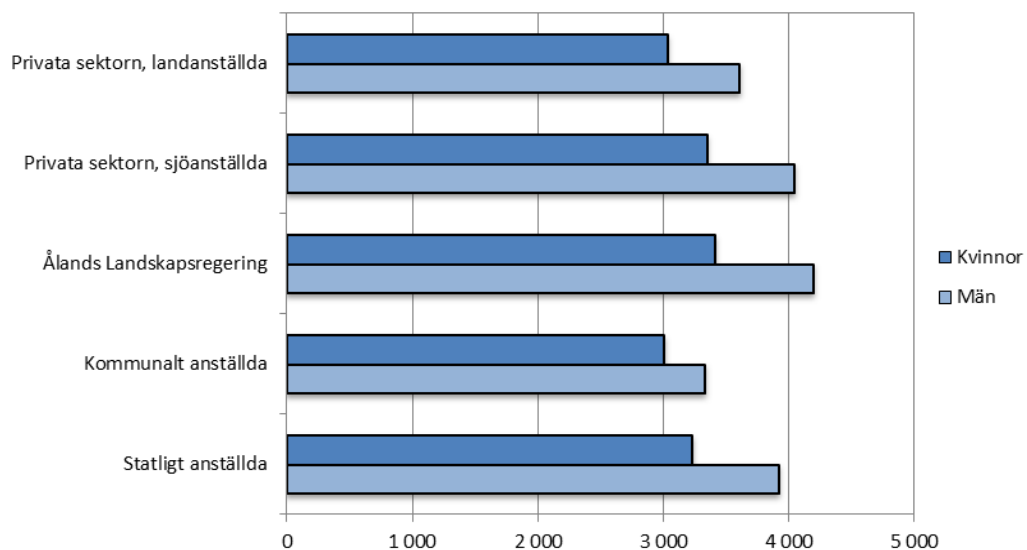
Hur ser då lönesättningen ut för kvinnor och män inom olika yrkesområden och –nivåer? Lönestatistiken som presenteras i detta avsnitt baserar sig på grundmaterial från två statistikrapporter; *Löner inom den privata sektorn 2014 (Statistik 2015:3)* samt *Löner för offentligt anställda på Åland 2013–2014 (Statistik 2015:2)*. Närmare information om exempelvis lönebegrepp, yrkesgrupper samt urvalsprocess kan inhämtas från dessa rapporter.

Män har konsekvent högre inkomster än kvinnor

Figur 12 visar att männen konsekvent har högre löner än kvinnorna, oberoende av arbetsgivarsektor. I diagrammet visas de genomsnittliga totala månadslönerna för kvinnor och män redovisat per arbetsgivarsektor. I totalförtjänsten ingår ersättning för ackordarbete, övertids- och söndagsersättning samt övriga tillägg. Den totala lönekostnaden för företagen som även inkluderar sociala avgifter framkommer inte i denna statistik. Ålands landskapsregering som arbetsgivare omfattar här samtliga landskapsmyndigheter, förutom förvaltningen således även verksamheter som till exempel ÅHS, Ålands gymnasium, Ålands högskola samt skärgårdstrafiken.

De högsta månadsinkomsterna bland männen hade de anställda vid Ålands landskapsregering med 4 192 euro per månad (4 013 euro år 2012), de lägsta månadsinkomsterna hade de kommunalt anställda kvinnorna med 3 004 euro per månad (2 871 euro år 2012). De högsta månadsinkomsterna för kvinnor hade de anställda vid Ålands landskapsregering med 3 409 euro per månad (3 283 euro år 2012) medan de lägsta månadsinkomsterna för männen fanns inom den kommunala sektorn med 3 328 euro (3 318 euro år 2012).

Figur 12. Totala månadslöner efter sektor och kön 2014, heltidsanställda, euro

Källa: ÅSUB Lönestatistik

Mest jämställda lönenivåer inom den kommunala sektorn

I tabell 8 visas kvinnors totala månadslön i relation till mäns totala månadslön år 2014 enligt arbetsgivarsektor och yrkesgrupp (ISCO). Några grupper kan inte redovisas på grund av för litet antal personer. Jämnast var lönerelationerna i den kommunala sektorn där kvinnornas genomsnittliga månadslöner motsvarade 90,3 procent av männens (86,5 procent år 2012). Störst skillnad var det för de anställda vid Ålands landskapsregering där kvinnornas genomsnittliga månadslöner endast motsvarade 81,3 procent av männens (81,8 procent år 2012). Inom den privata sektorn var lönerelationen för landanställda ca 84,0 procent (82,8 procent år 2012) och för sjöanställda ca 82,8 procent (80,6 procent år 2012). För statligt anställda var relationen 82,4 procent (80,5 procent år 2012). Kvinnor inom *service- och försäljningspersonal* anställda inom den kommunala sektorn hade högre lön än männen, här motsvarade kvinnornas totala månadslöner ca 101,6 procent av männens. Detta var den enda av de redovisade yrkesgrupperna där kvinnorna hade högre löner.

Tabell 8. Kvinnors genomsnittliga månadslön i relation till mäns 2014, heltidsanställda, procent

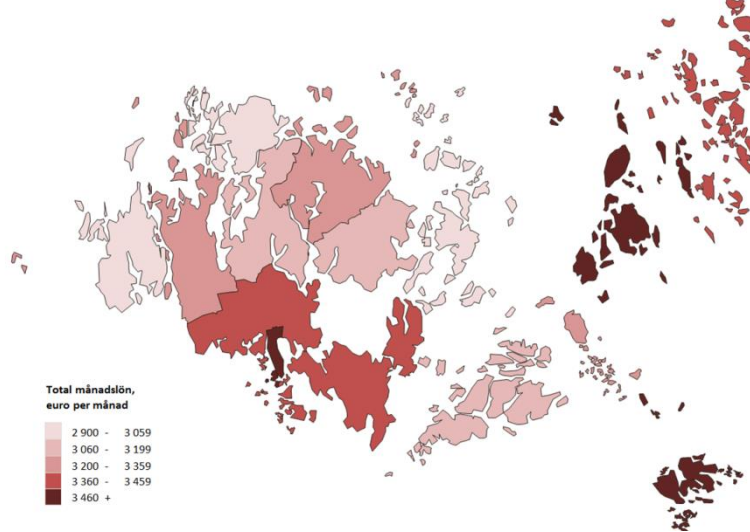
	Totalt	Privata sektorn	Ålands landskapsregering	Kommunalt anställda	Statligt anställda
Samtliga heltidsanställda	85,0	84,0	81,3	90,3	82,4
Chefer	76,7	77,0	96,6	74,1	..
Specialister	86,6	87,9	86,5	90,6	76,9
Experter	84,1	85,0	76,1	99,3	86,0
Kontors- och kundtjänstpersonal	86,6	86,3	85,6	95,6	-
Service- och försäljningspersonal	91,0	84,2	91,2	101,6	-
Jordbrukare, skogsarbetare m.fl.	93,2	85,7	..	-	-
Byggnads-, reparations- och tillverkningsarb.	86,5	84,4	-
Process- och transportarbetare	86,3	88,6	..	-	-
Övriga arbetstagare	92,9	88,7	95,1	..	-
Militärer	-	-	-	-	-

Källa: ÅSUB Lönestatistik

Högst medelmånadslön för boende utanför Åland

Kartan nedan illustrerar den genomsnittliga totala månadslönen per hemkommun, de högsta medelmånadslönerna finns i Kökar (3 744 euro), Kumlinge (3 606 euro) samt Mariehamn (3 490 euro). De lägsta medelmånadslönerna finns i Geta (2 908 euro), Vårdö (2 913 euro) samt Eckerö (3 055 euro). Något som inte syns på kartan är att de personer som inte har hemkommun på Åland (exempelvis inpendlare) har de högsta genomsnittliga månadslönerna med 4 203 euro per månad. Exempel på yrken bland dessa personer är *dataspecialister, piloter, läkare* samt diverse *chefspositioner*.

Figur 13. Totala månadslöner efter kommun 2014, heltidsanställda, euro

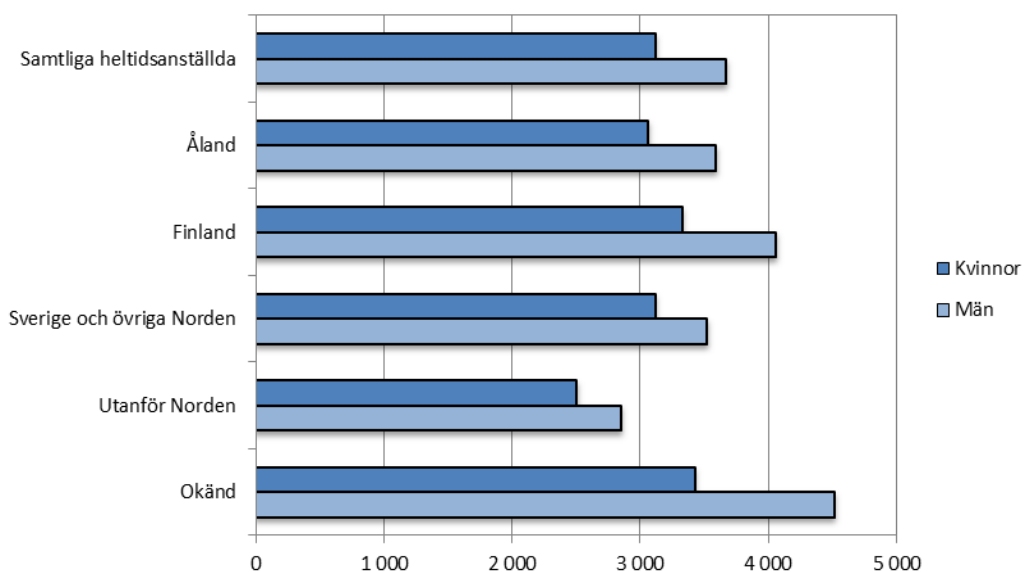

Källa: ÅSUB Lönestatistik

Lägst månadslön för personer födda utanför Norden

I figur 14 redogörs för de genomsnittliga månadslönerna efter födelseregion. Här syns de höga lönerna för de personer som har okänd födelseregion, där männen har ca 4 516 euro per månad och kvinnorna 3 427 euro. Personer födda i fasta Finland har betydligt högre löner än personer födda på Åland eller i övriga Norden, både för kvinnor och för män. Lägst genomsnittlig månadslön har de personer som är födda utanför Norden, dessa män hade i genomsnitt 2 852 euro per månad och kvinnorna hade ca 2 507 euro per månad.

Figur 14. Totala månadslöner efter födelseregion och kön 2014, heltidsanställda, euro

Källa: ÅSUB Lönestatistik

Not: Gruppen okänd består dels av personer som i befolkningsregistret inte har någon uppgift om födelseort, och dels av personer som inte finns i befolkningsregistret – exempelvis inpendlare.

6. Kön, födelseplats, inkomstfördelning och ekonomisk utsatthet

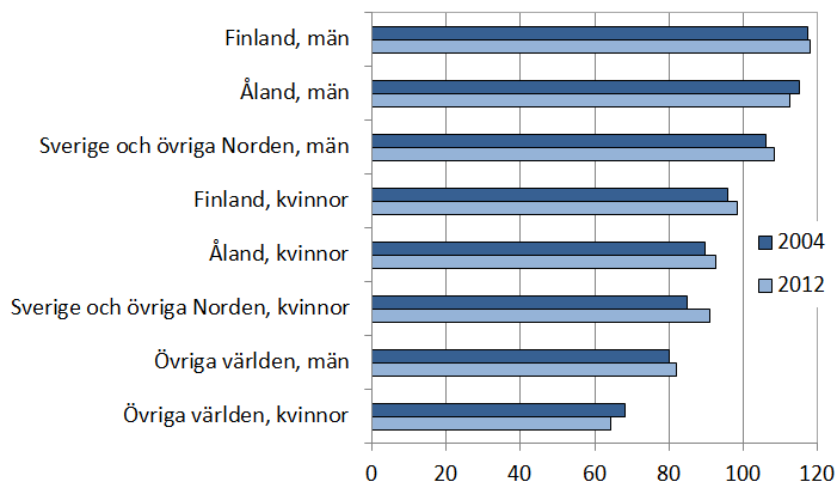
I det här avsnittet vidgar vi granskningen av inkomsterna från löneinkomster till att omfatta även andra skattepliktiga inkomster. Analysen av inkomsterna nedan grundar sig på nettoinkomsterna från år 2012, dvs de samlade inkomsterna efter skatt men före eventuella transfereringar i form av olika bidrag. År 2012 års inkomstuppgifter är de senaste som ÅSUB har haft möjlighet att analysera med unika individdata som grund.

Kön och födelseplats spelar roll för inkomsterna

Åland har en hög sysselsättningsgrad för kvinnor. Men skillnaden i samlade inkomster mellan könen är fortfarande stor. Skillnaden är även stor beroende på i vilket land eller region man är född.

Vi börjar med att se på hur födelseplats förhåller sig till enskilda personers inkomster och därefter för vi in könsdimensionen. Medianinkomsten för alla på Åland boende personer år 2012 i åldern 24-64 år var 27 401 euro, vilket nära motsvarade medianinkomsten för ålandsfödda. Det ger alltså ingen märkbar ekonomisk fördel att vara född på Åland. Medianinkomsten för personer födda i Finland var 28 681 euro, vilket motsvarar 105 procent av den totala medianinkomsten det året efter skatt.

Figur 15. Andel av den totala medianinkomsten (netto) respektive år för 24-64-åringar, efter födelseplats och kön 2012

Källa: Bearbetning av uppgifter från Statistikcentralen, Finland

De som är födda i Finland har alltså märkbart större inkomster än övriga invånare på Åland, inklusive de som är infödda.

En titt på *Figur 15* avslöjar detta intressanta och möjligen oväntade mönster mer i detalj och skiljer även på kvinnor och män. Den grupp som har de största inkomsterna är männen som är födda i Finland. Deras medianinkomst låg år 2004 på 117 procent av den totala medianinkomsten i landskapet. Att detta inte var en tillfällighet just det året visas av att motsvarande andel steg till 118 procent 2012 (liggande stapeln nästöverst i *Figur 15*). Kategori nummer två i rangordning är män födda på Åland. Deras andel av den totala medianinkomsten var 115 procent 2004, men den sjönk till 112 procent 2012. *Tabell 2* (på sidan 7) ger en bild av de olika gruppernas storlek i befolkningen.

En orsak till inkomstskillnaden kunde ha varit demografisk; att andelen yngre var större hos de ålandsfödda och att de yngre i allmänhet har lägre lön än de som kommit längre i karriären. Men en kontroll av andelen yngre (24-30 år) i de olika kategorierna visar att en sådan förklaring till den uppenbara skillnaden mellan ålandsfödda och finlandsfödda inte håller. Andelen yngre var obetydligt fler i kategorin födda på Åland (7,2 procent) jämfört med dem som var födda i Finland (6,2 procent).

Vi har ingen möjlighet att här fördjupa oss desto mera i orsakerna till olikheterna i inkomst mellan i första hand födda på Åland respektive i Finland. Men vi kan i alla fall konstatera att skillnaden i inkomst inte heller beror på att de finlandsfödda skulle ha högre kapitalinkomster. År 2012 var medianen av kapitalinkomsterna efter skatt hos 24-64-åringar födda på Åland 835 euro och 568 euro hos finlandsfödda.⁴ Medelvärde av kapitalinkomsterna var 5 467 respektive 4 127 euro.

Eftersom födda på Åland i allmänhet har något högre kapitalinkomster blir löneinkomsterna den särskiljande faktorn mellan ålandsfödda och finlandsfödda. Det verkar som om de offentliga och privata arbetsgivarna på Åland i högre grad rekryterar finlandsfödda än ålandsfödda till välbetalda jobb.

Den tredje kategorin i rangordning och med en medianinkomst över 100 procent av den totala medianinkomsten är män, födda i Sverige och övriga Norden. År 2004 utgjorde deras medianinkomst på 106 procent av den totala medianinkomsten i landskapet och 108 procent 2012.

Kvinnor födda i Finland är den enda kategorin som nådde upp till och strax över totalens mediannettoinkomst (2012), i övrigt låg kvinnorna med olika födelseland under den gränsen. De ålandsfödda kvinnornas inkomster utgjorde 90 procent av den totala medianinkomsten 2004, för att därefter stiga något till 92 procent 2012.

⁴ Statistiska test visar att spridningen av såväl nettoinkomster som kapitalinkomster är högre hos dem som är födda på Åland än hos dem som är födda i Finland.

Gruppen kvinnor från Sverige och övriga Norden nådde upp till 91 procent av medianinkomsten år 2012 medan kvinnor från övriga världen hamnade längst ner i rangordning båda åren (se längst ner i *Figur 15*).

Sammanställningen i *Tabell 9* visar på betydande skillnader i inkomster mellan kvinnor och män. Kvinnornas inkomster var 80 procent av männens 2004 och 85 procent 2012. Sämst ställt med jämställdheten 2004 avseende inkomster var det hos dem som var födda på Åland. Det året utgjorde kvinnornas inkomster 78 procent av de ålandsfödda männens. En utveckling mot större jämställdhet mellan 2004 och 2012 skedde i alla kategorier utom när det gäller dem som var födda utanför Norden (raden längst ner i *Tabell 9*).⁵

Tabell 9. Kvinnornas inkomster* i procent av männens i respektive kategori efter födelse land 2004 och 2012, 24–64-åringar.

	2004	2012
Totalt	80	85
Åland	78	83
Finland	81	85
Sverige och övriga Norden	80	84
Utanför Norden	85	77

*) Medianen av nettoinkomsterna i respektive kategori

Källa: Bearbetning av uppgifter från Statistikcentralen, Finland

Ekonomisk utsatthet – en könsfråga

Även på Åland är ekonomisk utsatthet en könsfråga, något som tydligt framgått av de utredningar i ämnet som ÅSUB gjort. Ett vanligt sätt att definiera ekonomisk utsatthet är att bestämma en gräns som utgör en viss procent av den inkomst som ligger i mitten av alla hushålls inkomster ett år (medianen). ÅSUB använder i sina utredningar 60 procent av nettoinkomsten innan skattefria transfereringar som gräns och justerar för hushållens storlek och sammansättning.⁶ Denna gräns utgör den så kallade relativa fattigdomsgränsen, eller gränsen för låg ekonomisk standard.

Enligt de senast tillgängliga uppgifterna (från 2012) råder det fortfarande en skillnad på Åland mellan könen avseende ekonomisk standard. *Tabell 10* visar andelen individer av alla Ålands invånare som tillhör hushåll vars samlade inkomster ligger under den relativa fattigdomsgränsen.

Den översta raden i *Tabell 10* visar att det skett en viss minskning av andelen personer med låg ekonomisk standard mellan 2004 och 2012; från 16,2 procent till 15,8. Orsaken till detta är i första hand en mer sammanpressad inkomstspridning det senare året till följd av de övre inkomstskiktens mindre kapitalinkomster.

⁵ Antalet kvinnor födda utanför Norden var 296 till antalet 2004 och 918 år 2012.

⁶ För en teknisk beskrivning av hur justeringen för hushållens storlek och sammansättning görs, se ÅSUB (2015) Ekonomisk utsatthet och social trygghet 2012 (Rapport 2015:2), s. 21.

Av tabellen kan utläsas att minskningen av andelen personer i hushåll under fattigdomsgränsen helt och hållet beror på att andelen kvinnor i den kategorin har minskat. Minskningen är en procentenhet, från 17,9 till 16,9 procent, samtidigt som andelen män ökat marginellt med en tiondel.

Tabell 10. Andelen individer i hushåll med låg ekonomisk standard* efter kön 2004 och 2012

	2004	2012
Andelen individer i hushåll under fattigdomsgränsen	16,2	15,8
Andel män i fattiga hushåll	14,6	14,7
Andel kvinnor i fattiga hushåll	17,9	16,9

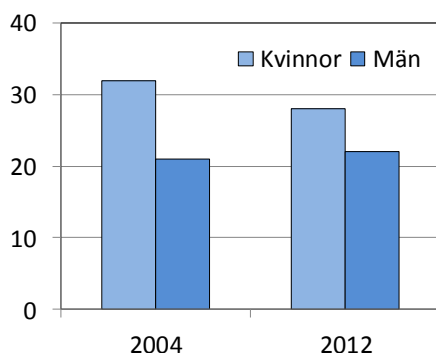
*) Hushåll under den relativa fattigdomsgränsen, beräknad som 60 procent av nettoinkomsten per konsumtionsenhet innan skattefria transfereringar

Källa: Bearbetningar av material från Statistikcentralen, Finland

Könsskillnaden kvarstår emellertid när det gäller andelen personer som tillhör hushåll med låg ekonomisk standard, även om den minskade. Fortfarande 2012 skiljde det mer än två procentenheter mellan könen (14,7 procent för männen, 16,9 för kvinnorna).

Andelen enpersonershushåll har trendmässigt ökat. ÅSUB har i flera utredningar visat att kategorin ensamboende är särskilt ekonomiskt utsatt. Mer än en fjärdedel av personerna i hushåll med låg ekonomisk standard är ensamboende. Andelen ensamboende av alla personer i hushåll under den relativa fattigdomsgränsen ökade mellan 2004 och 2012, från 27,6 till 28,6 procent. Hur ser då fördelningen mellan könen ut i denna typ av hushåll?

Figur 16. Andelen ensamboende med låg ekonomisk standard* efter kön, 2004 och 2012

*) Under den relativa fattigdomsgränsen, beräknad som 60 procent av nettoinkomsten per konsumtionsenhet innan skattefria transfereringar

Källa: Bearbetningar av material från Statistikcentralen, Finland

Kvinnorna är överrepresenterade bland de ensamboende med låg ekonomisk standard (64 procent). Samtidigt är det också en betydligt större andel av kvinnorna med låg standard som är ensamboende.

Det har ändå skett en förbättring mellan 2004 och 2012 såtillvida att andelen ensamboende kvinnor under den relativa fattigdomsgränsen har minskat. Nära var tredje ensamboende kvinna (32 procent) levde under fattigdomsgränsen 2004, medan samma andel minskat till 28 procent 2012. Samtidigt ökade andelen ensamstående män under den relativa fattigdomsgränsen marginellt (från 21 till 22 procent).

Ser man till olika åldersgrupper kan man notera en särskilt stor försämring i gruppen 18-29 år. Positionen för män i åldern 70-89, var däremot mycket bättre 2012 än 2004. För de ensamboende kvinnorna i samma åldersgrupper (70-79 och 80-89) var förbättringen i samma storleksordning. Någon märkbar försämring av kvinnornas position ser vi enbart i åldersgruppen 50-59.

Sammanfattningsvis var det överlag bland den utsatta gruppen ensamboende färre som låg under gränsen för låg ekonomisk standard 2012 än 2004. Inom denna grupp skedde även en omfördelning som förbättrade kvinnornas situation. Men det var 2012 fortfarande en större andel av de ensamboende kvinnorna som låg under gränsen och skillnaden var störst i åldersgrupperna 70 år och uppåt.

Referenser

Arbets- och näringsministeriet (2013). Arbetsförmedlingsstatistik.

<http://www2.toimialaonline.fi/>

Eurostat (2012). <http://ec.europa.eu/eurostat/>

SOU 2012:69. Med rätt att delta. Nyanlända kvinnor och anhöriginvandrare på arbetsmarknaden.

Ålands landskapsregering (7.2.2013). Landskapsregeringens program för integrationsfrämjande 2012-2015.

ÅSUB Databaser. <http://www.asub.ax>

ÅSUB Rapport 2014:9. Att leva och bo som inflyttad på Åland: Utomnordiska erfarenheter av åländskt samhällsliv.

ÅSUB Översikter och indikatorer 2015:2. Indikatorer om integration.

ÅSUB Rapport 2013:4. Utbildningsbehov och arbetsmarknad 2025

ÅSUB Rapport 2015:2. Ekonomisk utsatthet och social trygghet 2012

ÅSUB Statistik 2015:2. Löner för offentligt anställda på Åland 2013-2014

ÅSUB Statistik 2015:3. Löner inom den privata sektorn 2014